

Két új ág a rendészettudomány fáján

CHRISTIÁN LÁSZLÓ

A talányos cím okán minden bizonnyal többen elgondolkodnak. Céлом az, hogy a tisztelt olvasó elé tárjam a két új, formálódóban lévő rendészettudományi ág, a magánbiztonság, valamint az önkormányzati rendészet releváns előzményeit, fejleményeit, és röviden értékeljem a kialakult helyzetet.

Magánbiztonság

Az egyik új hajtás a magánbiztonság, melynek kapcsán a rendszerváltás óta rengeteg nyitott kérdés van napirenden. Minél inkább elgondolkodunk a magánbiztonság elméleti alapjairól, annál több kérdés merül fel bennünk. Mit is jelent pontosan a magánbiztonság? Része-e a magánbiztonság a közbiztonságnak? Kik is valójában a magánbiztonság szereplői? Melyek a magánbiztonság-tevékenység prioritásai? Milyen viszonyban áll az állami rendészeti monopólium és a magánbiztonsági piac? Jelen tanulmány keretei nem adnak lehetőséget a fenti kérdések érdemi, alapos megválaszolására, ezért az alábbiakban pusztán néhány támpontot szeretnék adni.

„A legújabb tudományos eredmények is arra mutatnak, hogy a köz biztonsága nem lehet egyetlen ember, vagy egy kizárólag erre rendelt szervezet produkciója. A fenyegetések hatásos elhárításához kollektív munkára van szükség, így tehát a közbiztonság kooperációs termék.”¹

Vitathatatlan, hogy ebben a kollektív munkamegosztásban a magánbiztonság egyre jelentősebb szerepre tesz szert. Ennek persze több oka is van. A magánbiztonság egyrészt aktívan részt vállal a közbiztonság fenntartásában. Persze nagyon érzékeny kérdés, hogy a magánbiztonság valójában része-e a közbiztonságnak. A magánbiztonsági szakmai törvény² preambuluma a közrend, közbiztonság részeként tekint a személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói tevékenységre. *„E törvény célja, hogy – a közrend, a közbiztonság javítása, s ezek részeként a személy- és vagyonvédelem, a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében – erősítse a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói szolgáltatás törvényességét, és további garanciát nyújtson a társadalom számára az e szolgáltatásokat igénybe vevők, illetve az e szolgáltatások gyakorlása során érintettek személyhez fűződő jogai, vagyoni érdekei sérthetetlenségére irányuló igényeinek érvényesítéséhez.”³*

Ezt a megközelítést támasztja alá az tény is, hogy a magánbiztonság és a szintén alakulófélben lévő önkormányzati rendészet saját tanszéket kapott a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán: ez a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék.

1 Finszter (2008) 24–25.

2 A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységről szóló 2005. évi CXXXIII. törvény

3 Uo.

A magánbiztonság térnyerése, expanziója globális tendencia, vitathatatlan ténykérdés. Napjainkban ugyanis egyre több olyan feladat, olyan tevékenység van, amelyről az állam, különösen annak rendvédelmi szervei kizárólagosan nem tudnak gondoskodni, hanem hatékonyabb és gazdaságosabb, ha piaci szereplő bevonásával történik azok elvégzése. Az előbbi gondolat egyfajta igazolása a posztmodern társadalmakban megjelenő „szuverén bűnözési kontroll” fogalmának is, amelynek középpontjában az áll, hogy a társadalmakban jelen lévő folyamatok miatt előtérbe kerül az állam korlátozott befolyásolóképeségének elve. Ez egyben az állami erőszak-monopólium abszolút jellegének felülvizsgálatát is jelenti.⁴ Az előbbieket szükségessé teszik az állami és nem állami szereplőkre vonatkozó szabályok felülvizsgálatát. Ezt a folyamatot nevezik egyes külföldi szerzők felelősségmeghatározási stratégiának („responsibilisation strategy”-nek). Ebben a folyamatban az állam kivonul egyes szegmensekben a biztonsági feltételek garantálásából, és csak közvetetten kap szerepet⁵. Azonban adott marad a közvetett fellépés lehetősége, mert az állam jogi normák útján képes befolyásolni a magánbiztonsági cégek és az érintett szereplők működési szabályait, valamint kizárólagos hatáskörrel végzi az elkövetett bűncselekmények felderítését. A folyamat globális jellege elvezethet egy új biztonsági trend kialakulásához, melyben felértékelődik a piaci alapon szerveződő és rugalmas, de joghoz kötött tevékenykedő magánbiztonsági szektor.

Vannak továbbá bizonyos biztonsági szakterületek, amelyek szinte nem képzelhetők el a piac aktív közreműködése nélkül. A 2014. február 11-én, Budapesten megrendezett Biztonsági piac konferencia egyik konklúziója az volt, hogy a biztonság különböző dimenzióihoz – a biztonsági és hadiiparhoz – kapcsolódó kutatás-fejlesztés motorja a piac, ugyanakkor a találmányok és az eredmények az államot is szolgálják.

Újabb potenciált teremt, hogy a korábbi klasszikusnak tekinthető szolgáltatások formája és köre, alkalmazkodva a piac által felkínált lehetőségekhez, folyamatosan bővül, hiszen a magánterek a közterek rovására egyre gyarapodnak. Gondoljunk csak az elmúlt két évtized plázaépítési hullámára, amelynek természetes következménye volt, hogy az érintett gazdasági társaságoknak gondoskodniuk kellett a hatalmas bevásárlóközpontok biztonságának szavatolásáról, komoly perspektívát nyitva a magánbiztonsági piac szereplőinek. Azt pedig senki nem vitatja, hogy ezek közterület és magánterület határán találhatók: a közönség számára nyitva álló helyek, a mindennapi életünket átszövő területek biztonsága jelentősen befolyásolja a közrendről, közbiztonságról kialakuló társadalmi összképet. Éppen ezért kimondhatjuk azt is, hogy a magánbiztonság szereplőinek nemcsak komoly piaci lehetősége, hanem ezzel arányosan komoly felelőssége is van, a közrend, közbiztonság, valamint az állampolgárok biztonságérzetének alakulása szempontjából.

Az előbbieken túl érdemes néhány gondolat erejéig külföldre kitekinteni, és néhány további releváns tendenciára rávilágítani. A globális üzleti tér kialakulása tovább erősíti az egyre komplexebb szolgáltatásokat nyújtó nagy magánbiztonsági cégek lehetőségeit. Az egyik legdinamikusabban fejlődő szegmens az üzleti hírszerzés és a magánnyomozás, amely a versenytársaktól kikényszeríti az üzleti elhárításra és vállalatbiztonságra szakosodott cégek igénybevételét. Az üzleti hírszerzésben rejlő információs lehetőségek az internet és a közösségi oldalak, valamint az ingyenes adatbázisok terjedésével folya-

4 Kacziba (2013) 34–35.

5 Van Buuren (2010) 1.

matosan fejlődnek. Így a szélesebb értelemben vett magánbiztonsági ágazatnak részesei azok az informatikai fejlesztéssel foglalkozó cégek is, melyek az elektronikai védelemmel vagy víruspajzsok fejlesztésével foglalkoznak. Napjainkban a legnagyobb tiszta profittal ezek a vállalatok – például a PANDA, a NOD és a Kaspersky – rendelkeznek. Ne feledjük, hogy az USA-ban a 2001-es terrorcselekményeket követő években lezajlott szabályozási változások – elsősorban a Patriot Act felhatalmazása alapján – lehetővé tették, hogy ún. minősített szolgáltatók részt vegyenek nemzetbiztonsági jellegű tevékenységek háttértámogatásában. Árvilágos adat, hogy 2008 óta az USA évente 30 milliárd USD-t költ az említett tevékenységek fejlesztésére.⁶ Az angolszász országokban általában jellemző, hogy a tőkeerős és nagy piaci részesedéssel rendelkező ellenőrzött magánbiztonsági cégek a növekvő outsourcingnak köszönhetően egyre több esetben látnak el titkos információgyűjtéssel és adatkezeléssel kapcsolatos, valamint katonai logisztikai feladatokat.⁷

A jogszabályi környezet kialakítása kapcsán figyelembe kell venni, hogy jelentős eltérés van az Egyesült Államokban és az Európai Unió tagállamaiban kialakult szabályozás terén. Az USA-ban a magánbiztonsági szektort nem elsősorban és kizárólag a közrendet és közbiztonságot támogató rendszernek tekintik. Az USA-ban a magánbiztonsági szolgálatok nemcsak defenzív jellegű tevékenységet végeznek (szemben az európai gyakorlattal), hanem offenzív, és általában határon átvélő jellegű feladatok ellátásában is közreműködnek.

Ezzel szemben az Európai Unióban a magánbiztonsági szféra, a tagállamokban működő kamarai érdekképviselési rendszer sajátosságai és a vonatkozó joganyag eltérő tartalmi elemei miatt, talán kevésbé mutatkozik alkalmasnak hasonlóan széles körű és kiterjedt feladatok ellátására.⁸

A biztonság mint alapvető szükséglet áruvá válásának folyamata azonban több etikai és jogi természetű kérdést is felvet. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy a magánbiztonsági cégek tevékenységében tetten érhetőek a piaci folyamatok, hiszen gazdasági társaságokról van szó. A magánbiztonság magától értetődő módon az államgépezeten kívüli magánigazgatási szektorhoz tartozik, így a működés irányának meghatározásában elsődleges szerepet játszik a profitorientáció, míg a közjó és a közérdek másodlagos.⁹ Ezt a jelenséget nevezik a magánbiztonsági cégek működésének vizsgálata kapcsán az ún. „demokratikus dilemma” jelenségének. Az állami szervek esetén megkövetelt legitimitáció, a jogi szabályozás szigora, a politikai és jogi felelősség másként érvényesül és működik a magánbiztonság területén. Amennyiben utóbbi körben a szabályozás nem kellően részletes és pontos, úgy fennáll a veszélye annak, hogy a magánbiztonsági cégek eltávolodnak az államtól és a társadalom tagjaitól. Utóbbi jelenség veszélyekkel is járhat.¹⁰ A kívánatos részletes és pontos jogi szabályozásnak ki kell terjednie a privatizáció/outsourcing határainak meghatározására, és a magánbiztonsági szereplők elhatárolására az állami szektortól.

Az eddigiek alapján levonhatjuk a konklúziót, hogy a magánbiztonság létjogosultsága megkérdőjelezhetetlen, jelentősége egyre felértékelődik. A magánbiztonsági szakma

6 Peczöli (2012) 340.

7 Van Buuren (2010)

8 Flynn-Prieto (2006) 11.

9 Kempa et. al. (1999) 197–223.

10 Loader (1999) 373–392.

hosszas tétovázás után végre érezhetően elindult a megtisztulás, a törvényesség és a szakszerűség irányába. Erre utalnak a legújabb fejlemények, mint a minimális rezsióradíjra vonatkozó jogalkotói lépések, a vonatkozó képzési, továbbképzési rendszer újragondolása az alapoktól az egyetemi képzésig bezárólag. A szakma nagy elismerésként értékeli, hogy az NKE-n önálló tanszéket kapott a magánbiztonság, amely szintűgy a szakmai fejlődést szolgálhatja.

Önkormányzati rendészet

A másik régi-új, alakulófélben lévő, rendkívül izgalmas terület az önkormányzati rendészet. Az önkormányzati rendészet kérdésköre a rendszerváltás óta folyamatosan napirenden van, hol komolyabb, hol visszafogottabb intenzitással. Folyamatosan hangoznak el konferenciákon előadások, jelennek meg tanulmányok a témában, néhány évvel ezelőtt még pályázat is kiírásra került, sőt megjelentek azok a PhD-hallgatók is, akik az önkormányzati rendészetből kívánják megírni doktori értekezésüket.

Több neves rendészeti kutató és közjogász is boncolgatta ezt a kérdést. A mértékadó, utóbbi néhány évben megjelent írások közül érdemes kiemelni Finszter Géza, Kacziba Antal, Kökényesi József, Kántás Péter és Szikinger István publikációit.

Az utóbbi két évtizedben az önkormányzati rendészetének nevezett itthoni kezdeményezésekre jobbra az jellemző, hogy egymástól elszigetelt, rendkívül ingatag lábakon álló, spontán szerveződésekről van szó, amelyek érdemi felhatalmazás nélkül próbálnak részt venni a közrend, közbiztonság fenntartásában. Egyvalami vitán felül megállapítható: mégpedig az, hogy a rendőrségünk, rendészetünk még mindig nem kellően nyitott a helyi közösségek problémái, gondjai felé, ezért a társadalom részéről nem érezhető a töretlen bizalom a hatósági közzeggel szemben, és még kevésbé tapasztalható az állampolgárak részéről megnyugtató biztonságérzet. Szembe kell nézni hazánkban is a bűnözés teljes megváltozásával, alkalmazkodni kell az aktuálisan felmerülő speciális kriminalitáshoz, és ennek érdekében közelebb kell vinni a rendészetet az emberekhez, ezáltal meg kell nyerni a társadalom többségének bizalmát, támogatását.

Emlékezzünk Sir Robert Peel alapelveire, amelyek a londoni Metropolitan Police működésének elveit határozták meg. Két vonatkozó elv a következőket rögzíti a rendőrség és a lakosság viszonyáról.

„1. A lakosság tisztelete és elfogadása azt is jelenti, hogy megvalósul a törvények betartásának biztosításában a lakosság tevőleges együttműködése.

2. Tudni kell, hogy a lakosság együttműködésének mértéke arányosan csökkenti a fizikai erő és kényszerítés szükségességét a rendőrség céljainak elérésében.”¹¹

Térjünk vissza a mai hazai viszonyokhoz, és nézzük meg pusztán említés szintjén – a teljesség messzemenő igénye nélkül –, hogy melyek azok a világosan látszó kiindulási alapok, amelyek az önkormányzati rendészet kapcsán említésre méltók.

Kézenfekvő a centralizáció kontra decentralizáció összefüggéseivel kezdeni. Ismertek azon meghaladott premisszák, amelyeket a rendszerváltást követően gyakran hallhatunk, miszerint minden, ami a centralizáció irányába mutat, ördögtől való, csak a decent-

11 Az első angolszász rendőri szervezatként ismertté vált, Robert Peel nevéhez fűződő, londoni Metropolitan Police kilenc alapelve. Lásd Janza (2008) 107.

ralizáció az üdvöztető. Nyugtázhatjuk, hogy a két szervezési elv nem zárja ki egymást, sőt éppen a kettő együttes alkalmazása lehet a leginkább célravezető megoldás sok esetben.

Előbbi megállapítást támasztja alá, hogy amennyiben kitekintünk külföldre, azt látjuk, hogy a klasszikusan decentralizált elven működő államokban is komoly centralizálási törekvések mutatkoznak időnként. Ennek szemléletes példája a centralizáció mentén az ezredfordulón megvalósult angol rendészeti reform.

Az eltelt bő két évtized tapasztalatai alapján talán vitán felül áll, hogy a rendőrség közterületi tevékenységét erősíteni szükséges. A szakma jobbára egyetért azzal, hogy a jelenlét, az őrködés az a rendészeti funkció, amely a leginkább decentralizálható, társadalmasisítható. Ne feledjük, hogy a jelenlét meghatározó jelentőségű befolyásoló tényező a biztonságérzet tekintetében.

Ebben a kiadványban talán nem szükséges hosszasan ecsetelni, hogy az egyéni/szubjektív biztonságérzet (Kántás Péter szóhasználatában megjelenik a „rendézet” kifejezés is¹²) és a bűnügyi statisztika kapcsán számos ellentmondás és anomália merül fel. A fényesen csillogó bűnügyi statisztikai adatok kevésbé manifesztálódnak az állampolgárok biztonságérzetében. Ennek okaiban és részleteiben most nincs módunk elmerülni, azonban azt érdemes leszögezni, hogy a hiányérzet, a biztonsági deficit egyfajta önvédelmi igényt szül. Ennek az igénynek az egyik helyi megtestesítője lehet a közösség és az állampolgárok elvárásait szem előtt tartó önkormányzati rendészet.

Az eltelt huszonhárom esztendőben talán hozzá is szoktunk, hogy annyi szereplő próbál részt vállalni a közrend, közbiztonság fenntartásában, a szerteágazó rendészeti tevékenységben, hogy szinte képtelenség kimerítő felsorolásba gyűjteni a rendészet szereplőit. Holott az imént említett kimerítő taxáció nélkülözhetetlen előfeltétele lenne a szükségyszerű profilisztításnak. A számtalan kijelölt és önjelölt szereplőnek nemcsak a formaruhája eltérő, de sokkal problémásabb, hogy a felhatalmazása, a szervezete, illetve a működése is az. Ezt a nemes ügyet is szolgálná az önkormányzati rendészet működési kereteinek pontosabb behatárolása.

A rendőri, rendészeti munka megközelítése: reagáló vagy megelőző jellegű megközelítés. Manapság egyre világosabbá válik, hogy a megelőző szemléletet kell erősíteni, ugyanis a reagáló rendészet teljesítőképességének határára érkezett. De vajon miért van csak napirenden, és nem történik érdemi áttörés az önkormányzati rendészet területén? A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló, 2011. évi CLXXXIX törvény (Mötv.), illetve az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről szóló, 2012. évi CXX. törvény hatálybalépéséig azt mondhattuk, hogy szűk, semmitmondó a jogalkotótól kapott felhatalmazás, amelyet nagyon nehéz érdemi tartalommal megtölteni. Most már azonban az előbbi érvet nem hozhatjuk fel. Azonban a neheze még hátravan, az építkezés érdemi része most következik, hiszen számos probléma, anomália és gátló tényező van, amelyek útjában állnak a hatékony önkormányzati rendészeti működésnek. Tisztában vagyunk azzal, hogy az önkormányzati rendészetet érintő érdemi építkezés csak most kezdődik. Ebben az építkezésben komoly kutatómunka és egyéb feladat vár az NKE RTK Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszékére, valamint az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhelyére. Éppen ezért most röviden ismerkedjünk meg az említett két szervezeti egységgel.

12 Kántás (2012) 72.

Szakmai, oktatási, tudományos bázis

Az immár hagyományos, Pécssett évente megrendezésre kerülő Szent László-napi rendészeti konferencián 2012-ben elhangzott egy magánbiztonsági tárgyú előadáson, hogy „rendkívül sokat számít egy szakma fejlődésében tudományos bázisának kialakulása, oktatási intézményi rendszerének megteremtése.”¹³ Örömmel jelentem, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos, kutatási és oktatási bázist kíván teremteni, ennek jegyében az NKE Rendészettudományi Karán 2013 szeptemberében megkezdte működését a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék. Immár gőzerővel zajlik a magánbiztonság tudományos megalapozását célzó kutatás és tananyagfejlesztés is, olyannyira, hogy az első négy meghatározó jelentőségű szakmai jegyzet 2014 májusában megjelenhet. A 2014–2015-ös tanévben további négy jegyzetet kívánunk megjelentetni.

Komoly előrelépés, hogy megindult a párbeszéd a szakma és az egyetem, különösképpen a tanszék között. Ennek eredményeként 2013 novemberében megalakult az NKE Magánbiztonsági Oktatási Tanácsa. A tanács azzal a céllal jött létre, hogy rendszeres jelleggel javaslatokat tegyen a képzésre annak fejlesztésére vonatkozóan, illetve ajánlásokat fogalmazzon meg a képzés támogatási formáit illetően. Azt reméljük ettől az együttműködéstől, hogy a magánbiztonsági képzés széles körben történő népszerűsítésén túl a tanács iránymutatásai alapján olyan szakemberek végeznek majd a képzés lezárultával, akiket tárt karokkal vár a szakma, ezáltal komoly perspektívákat kínálva az NKE RTK biztonsági szakirány hallgatói számára.

A tanács tagjainak anyagi támogatása egy ruházati támogatási alap életre hívását eredményezte, valamint önkéntes vállalatok alapján összeállításra kerül egy szakmai konzulensi, egy vendégelőadói és egy mentori névjegyzék is annak érdekében, hogy a hallgatók minél többször találkozhassanak kiváló gyakorlati szakemberekkel tanulmányaik során. A magánbiztonsági cégek szakmai gyakorlati helyeket biztosítanak a hallgatóknak, később pedig a legjobb hallgatókat tárt karokkal várja a szakma, így a diploma megszerzését követően vonzó munkahelyek kínálkoznak a biztonsági szakirány végzősei számára is. A szakirányra jelentkezők esetében a legkomolyabb ösztönző erővel a reális elhelyezkedési lehetőség bír.

Szintén új kezdeményezés az NKE-n a Rendészetelméleti Kutatóműhely, amely 2013 márciusában alakult meg. Célja a rendészettudomány rendszeres és igényes művelése, ezáltal a rendészet népszerűsítése. A kutatóműhelyben aktuális témák kerülnek terítékre, hogy szakmai párbeszéd alakuljon ki ezek kapcsán az érintettek között. Az egyéves működés alapján megállapítható, hogy komoly igény mutatkozik az ilyen jellegű rendészeti szakmai fórumokra. A kutatóműhely hírlevele hozzávetőlegesen kétszáz rendészettudomány iránt érdeklődő emberhez jut el közvetlenül, akik már legalább egy alkalommal részt vettek RKM-rendezvényen. Az NKE támogatásával elindult az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely saját innovatív megoldásokat tartalmazó honlapja – www.rendeszetelmélet.hu –, és az RKM Facebook-profilja is. Az NKE támogatásának köszönhetően a 2014–2015-ös tanév tavaszi félévében a szakmai rendezvényeken túl a kutatóműhely immár egy országos rendészettudományi pályázatot is meghirdethetett, amelyre 19 (!) pályamű érkezett, köztük kettő az önkormányzati rendészetet dolgozza fel. Éppen április

13 Fialka (2012) 413–417.

elején került terítékre az önkormányzati rendészet témája egy sikeres konferencia keretében, ahol bejelentették, hogy a Rendészetelméleti Kutatóműhely keretein belül a közeljövőben megalakul az Önkormányzati Rendészeti Kutatócsoport. A neves szakemberekből álló kutatócsoport arra vállalkozik, hogy megkezdje az első önkormányzati rendészeti tankönyv megírásának előkészítő, kutatási és kidolgozási munkálatait.

A fenti kezdeményezések bármelyikéhez örömmel várjuk mindenki jelentkezését, aki szeretne aktívan részt vállalni ebben a kutató- és alkotómunkában!

Irodalomjegyzék

- A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységről szóló 2005. évi CXXXIII. törvény
- Fialka György (2012): A magánbiztonság helyzete és lehetőségei 2012-ben. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. kötet.* Pécs, MHTT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Finszter Géza (2008): *A rendészeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai. 2. számú előtanulmány az átfogó rendészeti stratégia társadalmi vitájához.* Budapest. Kézirat.
- Flynn, Stephen E. – Prieto, Daniel B. (2006): *Neglected Defense: Mobilizing the Private Sector to Support Homeland Security.* CSR No. 11. Council on Foreign Relations.
- Janza Frigyes (2008): A rendészeti karrier rendszer. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. IX. kötet.* Pécs, MHTT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Kacziba Antal (2013): Közrend, magánrend, közbiztonság. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIV. kötet.* Pécs, MHTT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Kántás Péter (2012): Az önkormányzati rendészet körvonalai... In: *Kodifikáció és Közigazgatás, 1. évf. 2. sz. 72-80.*
- Kempa, M. – Carrier, R. – Wood, J. – Shearing, C. (1999): Reflections on the Evolving Concept of „Private Policing”. In: *European Journal on Criminal Policy and Research, Vol. 7. No. 2. 197-223.*
- Loader, I. (1999): Consumer Culture and the Commodification of Policing and Security. In: *Sociology, Vol. 33. No. 2. 373-392.*
- Peczöli Ákos (2012): Outsourcing a válságkezelésben I. – Zsoldosok. In: *Hadtudományi Szemle, 5. évf. 3-4. sz. 333-349.*
- Van Buuren, Jelle (2010): Security as a commodity. The ethical dilemmas of private security services. In: *INEX Policy Brief, No. 6.*